

SADAŠNJE STANJE I PRIJEDLOG UREĐENJA PARKA SV. MARINA NA LOPARU-OTOK RAB

THE CURRENT STATE AND PROPOSAL FOR THE ARRANGEMENT OF THE ST. MARIN PARK ON LOPAR – THE ISLAND OF RAB

Ž. Španjol, Ivana Gašparović, B. Dorbić, D. Paparić, R. Rosavec, M. Šango

SAŽETAK

U današnje vrijeme građani i turisti sve više vole što prirodniji krajobraz za svoj odmor i rekreaciju. To mogu biti šumski predjeli, park šume, parkovi i druge površine s određenim više ili manje uređenim biljnim pokrovom. Nekim takvim predjelima je zbog posljedica neodržavanja smanjena ukupna estetska i funkcionalna vrijednost. Cilj ovog rada je inventarizacija sadašnjeg stanja dendroflore te dati prijedlog uređenja cjelokupnog prostora s prijedlogom kao dopuna postojećoj dendroflori parka Sv. Marina koji predstavlja značajni, dijelom antropogenizirani prirodni krajobraz koji se nalazi u istočnom dijelu općine Lopar na otoku Rabu i zauzima površinu od 4,75 ha. To je područje koje je prije jednog stoljeća pošumljeno i danas dijelom u funkciji urbane šume i parka. U njemu se ne provode šumarske hortikulturne mjere održavanja i njege što je dovelo do prirodne sukcesije šumske vegetacije. Cijelo područje predstavlja veliki prostorni i prirodni potencijal da ga se uredi i određenim sadržajima osmisli. Na osnovi biološko-ekološke i prostorne analize i mogućim funkcionalnim gospodarskim razvojem ovog prostora analizirano je ranije izrađeno idejno rješenje cjelokupnog prostora koji je definiran u tri funkcionalne, ali povezane zone: hotel, plato (trg), park. Novo uređenje cjelokupnog područja i parka kroz dano idejno rješenje prožeto je tradicionalnim mediteranskim duhom uz upotrebu lokalnih stilskih obilježja (biljni materijali i vrtno-građevinski elementi). Ono se također poklapa s namjenom sukladno prostorno planskim rješenjima. Uređenjem ovog područja dobiva se prostor od turističkog i sociološkog značaja.

Ključne riječi: Park Sv. Marin, Lopar-otok Rab, funkcionalno vrednovanje, krajobrazno uređenje

ABSTRACT

Today, citizens and tourists prefer a more natural landscape for their vacation and recreation. Be they forest areas, forest parks, parks and other areas with a certain more or less organized plant cover. Due to the consequences of non-maintenance, the total aesthetic and functional value of such areas has been reduced. The aim of this paper is to list the current state of the dendroflora and to provide a proposal for the arrangement of the entire area with a proposal as a supplement to the existing dendroflora of the St. Marin park that represents a significant, partly anthropogenic natural landscape located in the eastern part of the municipality of Lopar on the island of Rab and occupies an area of 4.75 ha. This is an area that was reforested a century ago and today is partly used as an urban forest and park. Forest horticultural maintenance and care are not carried out, which led to the natural succession of forest vegetation. The whole area represents a great spatial and natural potential to be arranged and designed with certain contents. On the basis of the biological-ecological and spatial analysis and the possible functional economic development of this space, an earlier conceptual solution of the entire space was analyzed, which was defined in three functional but connected zones: hotel, plateau (square) and park. The new arrangement of the entire area and the park through the given conceptual solution is imbued with the traditional Mediterranean spirit with the use of local stylistic features (plant materials and garden-building elements). It also coincides with the purpose according to spatial planning solutions. The arrangement of this area creates a space of tourist and sociological importance.

Keywords: St. Marin park, Lopar - the island of Rab, functional valorisation, landscaping

UVOD

Objekti krajobrazne arhitekture danas kod hrvatskih građana, a posebice posjetitelja imaju sve veći značaj ponajprije zbog boravišnih, ekoloških i estetskih vrijednosti (Rosavec i sur. 2005.). Građani u velikoj mjeri koriste parkovne prostore, ponajprije radi kontakta s prirodom što direktno pozitivno utječe na njihovo zdravlje (Dorbić i Temim, 2014.). Jedna od temeljnih zadaća krajobraznog arhitekta prilikom projektiranja parkovnih prostora jest adekvatan odabir i razmještaj vegetacije unutar parka. Ukoliko se radi o povijesnim parkovima, vrlo je važno poštivanje povijesne matrice parka, te funkcionalnosti prostora i estetske slike novoformiranog krajobraza (Grašo, 2005.).

Prema Zakonu o zaštiti prirode na otoku Rabu su zaštićena tri područja i to: posebni rezervat šumske vegetacije Dundo, park šuma Komrčar te značajni krajobraz Lopar (Španjol, 1995.).

Park Sv. Marina na Rabu specifičan je zbog kulture crnog bora (*Pinus nigra* J. F. Arnold) koju je prije više od jednog stoljeća zasnovao rapski nadšumar Pravdoje Belia (Španjol, 1995.).

Isti je zaslužan i za pošumljavanje područja današnje park-šume Komrčar koje se u prošlosti koristilo kao pašnjak za stoku žitelja grada Raba. Zbog toga je Belia nalazio na žestoke otpore žitelja, a nerijetko su bile čupane i mlade tek posađene sadnice. Ipak, Belia nije odustajao od svoje nakane (Španjol, 1995.; Rosavec, 2006.). Naime, već od kraja 18. stoljeća na području Istre i Hrvatskog primorja započeto je pošumljavanje crnim borom. Crni bor je bila najvažnija vrsta za pošumljavanje krša (Barčić i sur., 2011.).

Predmetna lokacija park Sv. Marin svojim položajem, iznad male lučice i okolnih plaža predstavlja vrlo atraktivnu lokaciju. Iz parka se pružaju prelijep vizure na krajobraz te isti predstavlja potencijalnu lokaciju za uređenje turističko-rekreativne zone značajne za šire područje.

Slična istraživanja valorizacije prostora na hrvatskom obalnom području su provodili: Sošić i sur., 2011.; Španjol i sur., 2020.; Gašparović i sur., 2022. i dr.

Kroz turistički razvoj rapske otočne skupine njezine prirodne ljepote nisu bile pravilno valorizirane. Zbog toga su mnogi atraktivni prirodni predjeli estetski i ekološki devastirani neplanskom i stihijskom urbanizacijom (Španjol, 1992.).

Prostor je medij za razvoj turizma, ali i uzrok njegove pojave, gdje se neposredno odražavaju i pozitivni i negativni učinci turizma. Povećanjem turističke aktivnosti (neplanski i nekontrolirano) određene se posebnosti, privlačnosti i prepoznatljivosti prostora umanjuju ili nestaju. Upravo se zbog navedenog naglašava ograničenje s ciljem da bi prostorne privlačnosti turističkog odredišta bile održive (Mrđa i sur., 2014.).

Rezultati nekih istraživanja vezanih za valorizaciju šumskih područja u turizmu, Krpina i sur. (2014.), pokazuju da turisti na odmoru najviše žele upoznati prirodu (68 %) i zaštićene objekte prirode (53 %), a najzadovoljniji su ljepotom prirode i ekološkom očuvanosti (Krpina i sur. 2014.). Turizam pruža odličnu mogućnost da se atraktivni i zaštićeni dijelovi prirode gospodarski valoriziraju (Španjol, 1997.). Rezultati istraživanja Stojanović i Denda (2016.) su

pokazali da uz adekvatno gospodarenje prirodni resursi u urbanim područjima mogu održati ekološku funkciju, ali mogu razviti i dodatnu, poput turističke.

Cilj rada je prikazati sadašnje stanje i prijedlog uređenja parka Sv. Marina na Loparu.

KRAJOBRAZNE VRIJEDNOSTI PROSTORA I NJIHOV TURISTIČKI POTENCIJAL

Turizam je danas prisutan u svakom djelu naše zemlje, posebno na otocima, a tome iznimka nije ni otok Rab (Matovina, 2018.). Tradicija organiziranog turizma na otoku započela je djelovanjem "Društva za unapređenje otoka i njegovog okoliša" koje je utemeljeno 1889. godine. Odlukom ondašnje gradske vlasti Rab je i službeno proglašen turističkim i lječilišnim mjestom 1889. godine (Turk, 1994.).

Turizam je na otoku Rabu predstavljen pomoću turističkih proizvoda (sunce i more, nautički turizam, ronjenje, planinarenje i hodanje, biciklizam, kongresni turizam, wellness i dr.) (Krstačić Halović, 2017.).

Razvoj turizma na otocima integralna je kombinacija tri međusobno povezana elementa, a) planiranje i upravljanje prostorom, b) razvoj novog proizvoda i c) marketing (Sharply, 2007.).

Prepoznatljivost otoka Raba kao turističkog odredišta je specifičan prirodni krajobraz te prirodne i geološke znamenitosti (Paparić i sur., 2020.).

Zakonom o otocima (NN 116/18, 73/20 i 70/21) stvoren je preduvjet za adekvatno upravljanje uređenjem i razvojem otoka te istovremeno njihovom zaštitom. Osnovni ciljevi razvoja potonjih je održivi razvoj otoka koji će omogućiti gospodarski napredak ali uz ostvarivanje pravedne raspodjele socijalnih mogućnosti, zaštitu otočnog okoliša itd. (Razović, M. i Razović, P, 2021.).

Bez obzira na različite oblike selektivnog turizma, turizam se u mnogočemu bazira na vrjednovanju atraktivnih prirodnih predjela, sačuvanih bio-ekoloških i krajobraznih vrijednosti. Tako Vojnović (2017.) primjerice, ističe važnost elemenata prirode u geografskom prostoru koji čini jedan od elemenata „turističke atrakcije (atraktivnosti)“. Radi velike pokretljivosti potrošača, turizam prodire u takve najosjetljivije predjele te ukoliko ne postoje jasni režimi korištenja određenog zaštićenog predjela, postoji velika opasnost od njihovog

nekontroliranog i neracionalnog korištenja. Turizam zbog toga nosi u sebi opasnost od razaranja prirodne sredine, tj. svoje vlastite baze. Planiranje s ciljem zaštite prirodnog okoliša treba biti integralni dio svih planiranja, kako društvenog tako i prostornog (Španjol, 1993.).

Povećanjem turističke aktivnosti (neplanski i nekontrolirano) određene se posebnosti, privlačnosti i prepoznatljivosti prostora umanjuju ili nestaju. Upravo se zbog navedenog naglašava ograničenje s ciljem da bi prostorne privlačnosti turističkog odredišta bile održive (Mrđa i sur., 2014.). Kroz turistički razvoj rapske otočne skupine njezine prirodne ljepote nisu bile pravilno valorizirane. Zbog toga su mnogi atraktivni prirodni predjeli estetski i ekološki unakaženi neplanskom i stihijskom urbanizacijom (Španjol, 1992.).

Turizam kao grana gospodarstva, ali i društvena pojava postao je sve veći potrošač i transformator prostora (npr. prirodnih cjelina). Upravo zbog navedenog potreban je planski pristup integralnom planiranju i uređenju značajnih prirodnih predjela, s ciljem da turizam dobije istinsku funkciju zaštite, budući su turizam i zaštita prirode međuzavisni (Španjol, 1992.).

TEMELJNA OBILJEŽJA PARKA SV. MARINA

Park Sv. Marina nalazi se u istočnom dijelu općine Lopar i zauzima površinu od 4,75 ha (47 500 m²) što je ujedno i područje obuhvata. Granicu čine lokalna cesta sa sjeverne i istočne strane. S južne strane se nalazi more i lučica, a sa zapadne strane hotelsko naselje s pripadajućim sportsko-rekreacijskim sadržajima (teniski tereni, stolni tenis, dječje igralište). Prostor se nalazi na uzdignutom reljefnom obliku koji se prostire od najnižih 7 m.n.v. u južnom i istočnom dijelu, odnosno 12 m u sjevernom dijelu, do najviših 24 m.n.v. Teren se uzdiže gotovo pravilno i podjednako sa svih strana, nešto strmije u sjeveroistočnom dijelu, dok s južne strane granicu čini pokos u visini do 5 m.

Prednost parka Sv. Marina je i u tome što se iz njega pružaju vizure na okolno more, lučicu, plaže i obale otoka Raba koje imaju značajnu ulogu u vizualnom doživljaju iz ovog prostora. Njegova potencijalna valorizacija mora biti potpuna, dakle mora uvažavati čimbenike, kao što su: prirodnost, kulturno-povijesni, ambijentalni, stilski, oblikovno-estetski, biološko-ekološki i turističko-gospodarski (Rosavec, 2006.).

S obzirom na antropogeni utjecaj, cjelokupni prostor je u vegetacijsko-strukturnom smislu podijeljen na dva dijela. Rubni dijelovi parka, posebice u južnom dijelu koji je bliži plažama, pod intenzivnim su utjecajem korisnika

prostora (turisti). Upravo zbog navedenog tlo je zbijeno i pod utjecajem je površinske erozije zbog čega je došlo do gubitka humusa. Rezultat toga je fiziološko slabljenje borova, njihovo poboljšavanje i intenzivnije sušenje. Također je gotovo u potpunosti izostao razvoj prizemne vegetacije niskog rašća i grmlja. U unutarnjim dijelovima gdje nije bilo intenzivnog utjecaja čovjeka došlo je do procesa postupnog povrata autohtone vegetacije (sukcesije-progresije) i razvila se autohtona šumska zajednica hrasta crnike i crnog jasena (*Fraxino ornii-Quercetum ilicis* H-ić 1958.) koja je do danas izrasla u visoku šumu. Iako u sloju drveća i dalje dominira crni bor (oko 80 %), u značajnom omjeru nalazimo i hrast crniku (oko 15 %) te alepski bor i čempres (oko 5 %). U sloju grmlja je najzastupljenija crnika (*Quercus ilex* L.) i njene pratilice: lemprika (*Viburnum tinus* L.), širokolisna zelenika (*Phillyrea latifolia* L.), mirta (*Myrtus communis* L.), tršlja (*Pistacia lentiscus* L.), brnistra (*Spartium junceum* L.) i dr. Sličnu problematiku zapuštanja i neodržavanja Park-šume "Komrčar" na otoku Rabu navodi i Rosavec (2006.). Unutar parka se ne provode mjere njege i održavanja što je dovelo do procesa prirodne sukcesije vegetacije. Park Sv. Marin, bez određene namjene i potrebnih sadržaja i elemenata koji bi funkcionalno i estetski oplemenili prostor, stoji potpuno ne valoriziran.

Oplemenjivanje nekog prostora, biomeliorativnim i krajobrazno-oblikovnim zahvatima (koji se temelje na biološko-ekološkim zahtjevima predviđene vegetacije) mora se uzeti i obzir potpuno vrednovanje povijesno-arhitektonskog sadržaja. Najčešće se koriste metode konzervacije, revitalizacije i reminiscencijske obnove (Obad-Šćitaroci, 1992.; Španjol i Španjol, 1995.).

MATERIJALI I METODE

U radu su korištene znanstvene metode analize, sinteze, a na temelju prikupljene projektne dokumentacije, kartografskih prikaza, izrađenih, planova, studija, sačinjena je analiza sadašnjeg stanja očuvanosti prostora koji se intenzivno koristi u turizmu. Također je analizirano stanje dendroflora u prostoru intenzivnog turističkog korištenja te sukcesija vegetacije u području razvoja prirodne šume, kao i stanje parkovnih sadržaja.

Prvotna terenska istraživanja i kartiranje provedena su 2013. godine. Tijekom 2022. godine napravljena su novija istraživanja te su napravljene korekcije i u ovom radu je dano sadašnje stanje dendroflora, vegetacije i prostornih sadržaja. Na temelju prikupljenih podataka i izvedenih analiza u radu su predstavljeni podaci o temeljnim obilježjima područja: dendroflora i staništa te krajobrazne, oblikovne, stilske i kulturno povijesne vrijednosti. Na temelju

tih analiza i prostorno-planske i razvojne dokumentacije općine Lopar (Prostorni plan uređenja općine Lopar, 2011.; 2022.; Strategija razvoja općine Lopar za razdoblje od 2020. do 2030. godine. i ciljano ovog prostora (turistička zona) autori su izradili svoje idejno rješenje uređenja i valorizacije cjelokupnog prostora parka Sv. Marin.

Za determinaciju biljnih vrsta korištena je sljedeća floristička literatura: Domac, 1994.; Franjić i Škvorc, 2010.; Idžojtić, 2005.; Idžojtić, 2009.; Idžojtić, 2013.; Jovanović, 1985.; Vidaković i Franjić, 2004.; Nomenklatura svojti u popisu flore usklađena je prvenstveno prema Nikoliću, 2022. te prema Idžojtić, 2009.; Vidaković i Franjić 2004. Hrvatski nazivi svojti dani su prema: Nikolić, 2022.; Vidaković i Franjić, 2004.; Idžojtić, 2009.

CILJ RADA

Cilj ovog rada je bio-ekološka i prostorna analiza parka Sv. Marin u Loparu-Otok Rab. Analiza će pokazati stanje (Karta 1) i dati smjernice za njegovu buduću biološku i prostornu valorizaciju (Karta 2). Također će se napraviti inventarizacija sadašnjeg stanja dendroflore te dati prijedlog uređenja cjelokupnog prostora s preporukom nove sadnje kao dopuna postojećoj dendroflori parka Sv. Marina koji predstavlja prostorno značajan, dijelom antropogenizirani prirodni krajobraz.

*Slika 1. Položaj parka Sv. Marina (Izvor: Google Earth)
Figure 1 St. Marin park location*

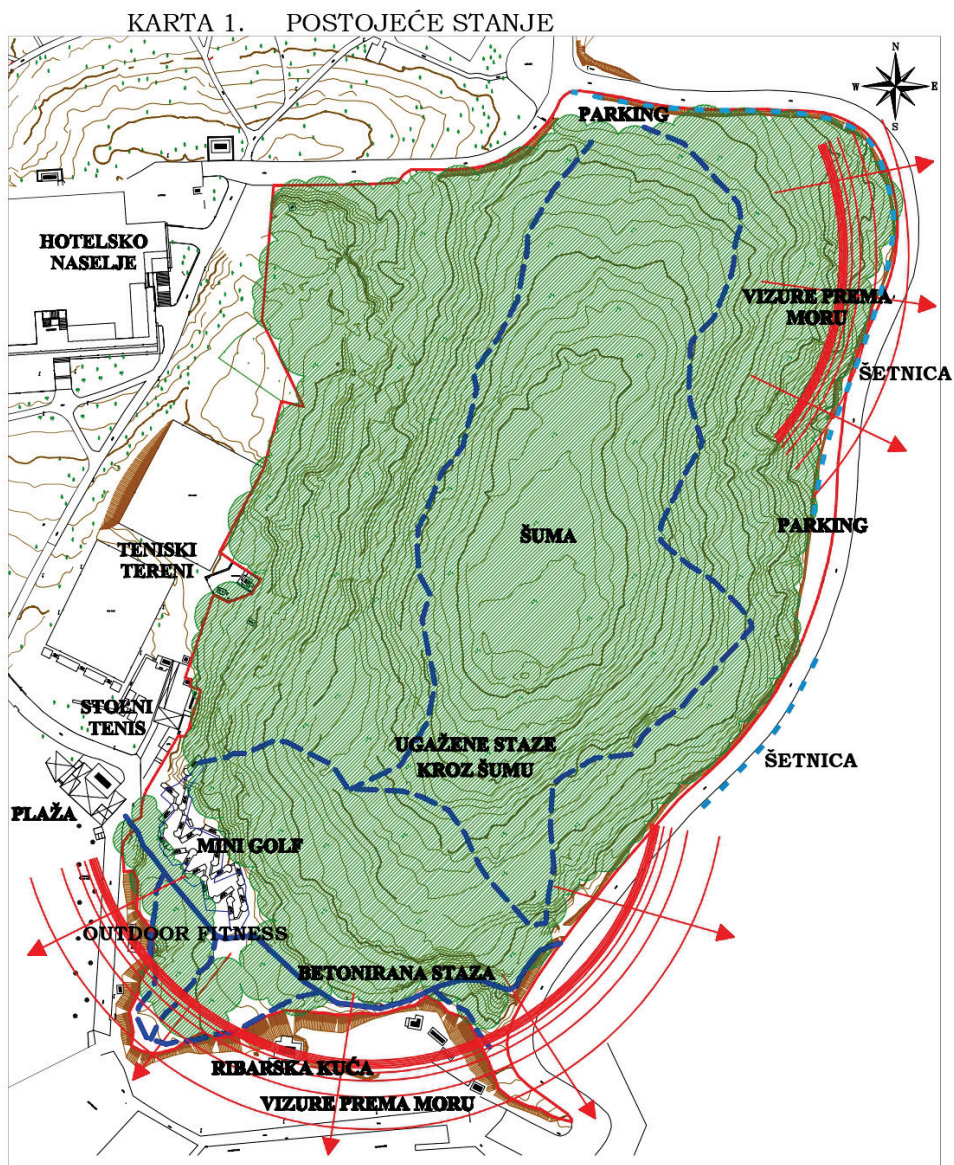
REZULTATI

INVENTARIZACIJA POSTOJEĆEG STANJA

U odnosu na okolno šire područje, prostor parka Sv. Marina (Slika 2., Karte 1. i 2.) predstavlja kompaktnu šumsku, zelenu površinu poput zelene oaze unutar antropogene zone naselja i poljoprivrednih površina (mediteranske kulture).

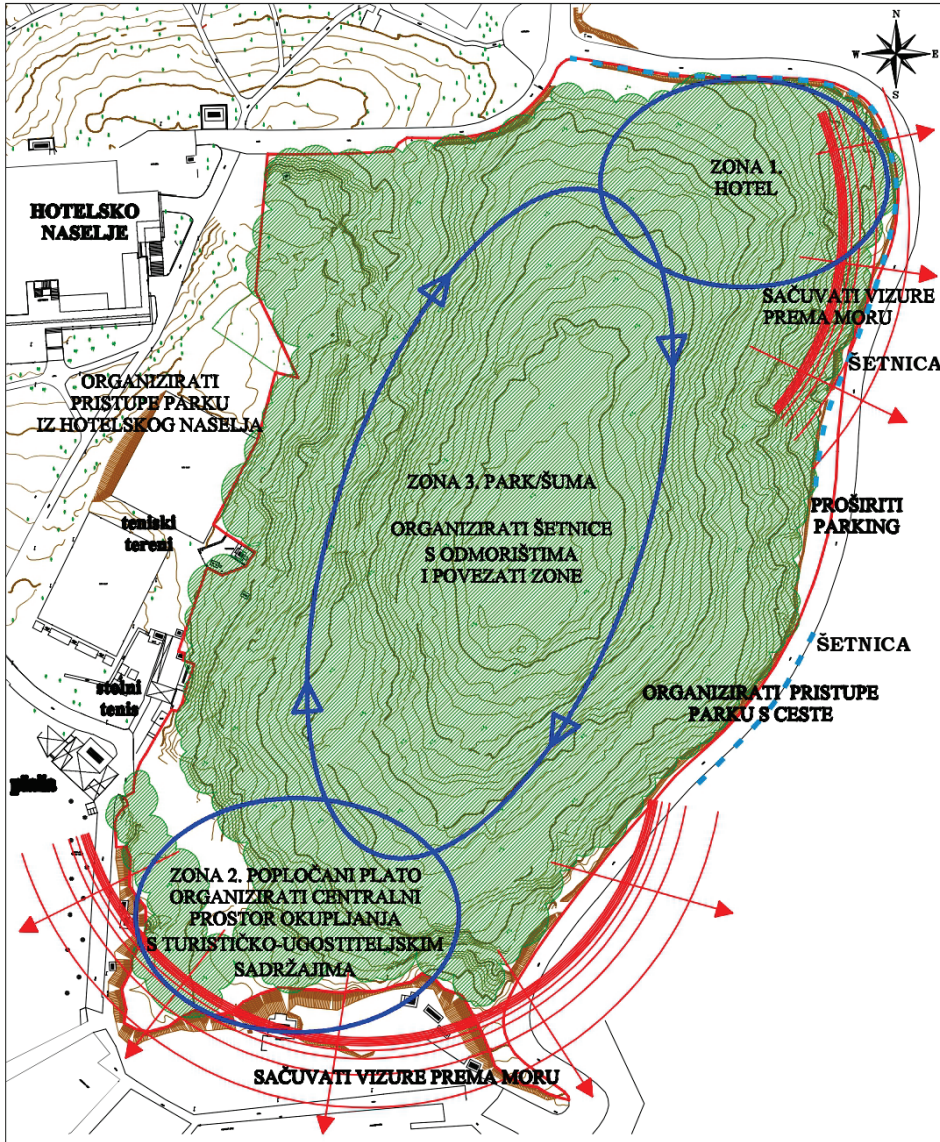

Slika 2. Pogled na park Sv. Marin s plaže (Foto: I. Gašparović)
Figure 2 View of St. Marin park from the beach

Karta 1. Postojeće stanje
Map 1 Existing situation

KARTA 2. PLANIRANI ZAHVATI PO ZONAMA

Karta 2. Planirani zahvati po zonama
Map 2 Planned interventions by zone

U Tablici 1. prikazane su inventarizirane vrste u sklopu sloja drveća i grmlja.

Tablica 1. Popis dendroloških vrsta

Table 1 List of dendrological species

Redni broj	Latinski naziv vrste	Hrvatski naziv vrste
SLOJ DRVEĆA		
1.	<i>Pinus nigra</i> J.F.Arnold	crni bor
2.	<i>Quercus ilex</i> L.	hrast crnika
3.	<i>Pinus halepensis</i> Mill.	alepski bor
4.	<i>Cupressus sempervirens</i> L.	obični čempres
SLOJ GRMLJA		
1.	<i>Spartium junceum</i> L.	rnistra
2.	<i>Myrtus communis</i> L.	Mirta
3.	<i>Pistacia lentiscus</i> L.	Tršlja
4.	<i>Viburnum tinus</i> L.	širokolisna lemprika
5.	<i>Phillyrea latifolia</i> L.	širokolisna zelenika
6.	<i>Juniperus oxycedrus</i> L.	borovica, šmrika
7.	<i>Erica arborea</i> L.	veliki vrijes
8.	<i>Smilax aspera</i> L.	Tetivika
9.	<i>Asparagus acutifolius</i> L.	bodljikava sparožina
10.	<i>Rubus dalmaticus</i> (Ser.) Guss.	dalmatinska kupina
11.	<i>Rosa sempervirens</i> L.	zimzelena ruža
12.	<i>Cistus incanus</i> L.	vlasnati buštin
13.	<i>Pinus nigra</i> J.F.Arnold	crni bor
14.	<i>Pinus halepensis</i> Mill.	alepski bor
15.	<i>Quercus ilex</i> L.	hrast crnika
16.	<i>Fraxinus ornus</i> L.	crni jasen

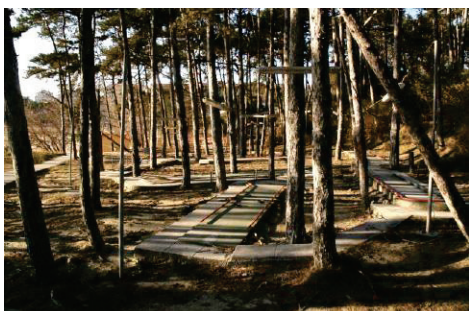
PROSTORNA ANALIZA

Unutar parka se ne provode određene mjere njege i održavanja što je rezultiralo procesom prirodne sukcesije vegetacije. Rezultat toga je spontani razvoj šume, velik broj fiziološki slabih stabala, bolesnih stabala i sušaca, iskrivljenih i izvaljenih stabala i neuglednih primjeraka koji osim ružnog estetskog dojma predstavljaju i izvor zaraze (Slike 3.-10).

Od sadržaja unutar granice obuhvati zaštićene sadržaje koji su međusobno prostorno i fizički nepovezani i ne predstavljaju prostornu cjelinu. Tako u jugozapadnom dijelu zatičemo zapuštenu stazu za mini-golf koja se prostorno

nastavlja na sadržaje iz kontaktne zone, zatim djelomično betoniranu stazu i nekoliko klupa i koševa za otpatke u vrlo lošem stanju. Na krajnjem sjevernom dijelu postoji neuređena površina koja se tijekom turističke sezone koristi za parkiranje. Kroz park prolaze ugažene staze koje se koriste kao prečice između okolnih plaža.

Zbog toga što park Sv. Marina nema jasno određenu namjenu te primjerene sadržaje koji bi funkcionalno i estetski obogatili prostor, park je gotovo u potpunosti neiskorišten.

*Slika 3. Staza za mini golf
(foto: I. Gašparović)*

*Figure 3 Mini golf course
(foto: I. Gašparović)*

*Slika 4. Djelomično betonirana staza
(foto: I. Gašparović)*

*Figure 4 Partially concreted path
(foto: I. Gašparović)*

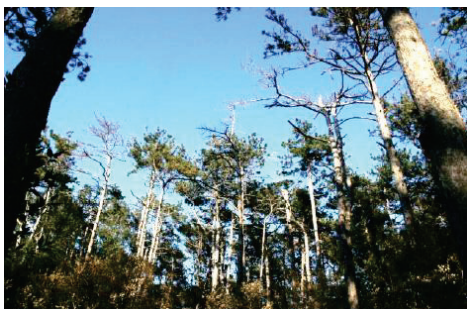
*Slika 5. Devastirani inventar
(foto: I. Gašparović)*

*Figure 5 Parking u sjevernom dijelu
parka (foto: I. Gašparović)*

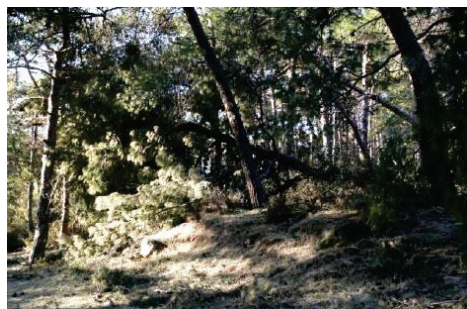

*Slika 6. Parking u sjevernom dijelu parka
(foto: I. Gašparović)*

*Figure 6 Parking in the northern part
of the park (foto: I. Gašparović)*

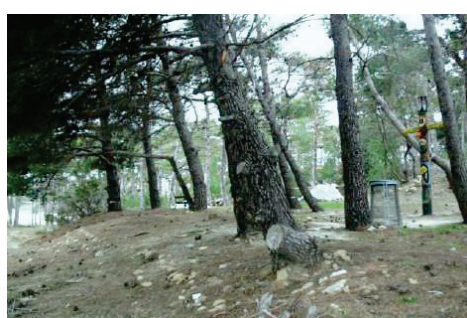
*Slika 7. Sušci unutar parka
(foto: I. Gašparović)*
*Figure 7 Dryers inside the park
(foto: I. Gašparović)*

*Slika 8. Parking u sjevernom dijelu parka
(foto: I. Gašparović)*
*Figure 8 Fallen trees inside the park
(foto: I. Gašparović)*

*Slika 9. Nepravilan rast stabala
(foto: I. Gašparović)*
*Figure 9 Irregular tree growth
(foto: I. Gašparović)*

*Slika 10. Nepravilno provođenje njege
(foto: I. Gašparović)*
*Figure 10 Improper implementation of care
(foto: I. Gašparović)*

SMJERNICE UREĐENJA

Na temelju prikupljenih podataka terenskim istraživanjima i izvedenih analiza u radu su predstavljene podaci o temeljnim obilježjima područja: dendroflora i staništa te krajobrazne, oblikovne, stilske i kulturno-povijesne vrijednosti. Na temelju tih analiza i prostorno-planske i razvojne dokumentacije općine Lopar i ciljano ovog prostora (turistička zona) autori su izradili svoje idejno rješenje uređenja i valorizacije cjelokupnog prostora parka Sv. Marin.

Svojom položajem na uzvisini uz neposrednu obalu mora, iznad male lučice i okolnih pješčanih plaža, park Sv. Marina predstavlja vrlo atraktivnu lokaciju.

Iz parka se pružaju vizure na okolno more, lučicu, plaže i obale otoka Raba koje imaju značajnu ulogu u vizualnom doživljaju iz ovog prostora. Kao takav prostor parka predstavlja potencijalnu lokaciju za uređenje turističko-rekreativne zone značajne za šire područje (Slika 11).

Slika 11. Pogled iz parka (foto: I. Gašparović)
Figure 11 View from the park (foto: I. Gašparović)

Na predmetnom području predviđeni su hotel s bazenima u sjevernom dijelu, ugostiteljsko-turistički objekti u južnom dijelu te šetnice. Takvu namjenu prostora treba imati u vidu prilikom planiranja zona kao i sadržaja i elemenata koji moraju zadovoljiti potrebe različitih dobnih skupina (određeni projektnim programom) (Karta 3).

Temelj uređenja je tradicionalni mediteranski duh, što znači prvenstveno upotrebu lokalnih stilskih obilježja, kamena u gradnji kao i autohtonih vrsta bilja. Zbog simbolike Sv. Marina glavni elementi su proizašli iz starog grad-države San Marina kroz arhitektonske elemente – tornjevi, zidine, kamena gradnja i popločenje.

Definiranjem buduće namjene prostora, na osnovi postojećeg stanja i važećim prostorno-planskim i razvojnim planovima za ovo područje moguće je odrediti ciljeve i dati smjernice uređenja:

- Funkcionalno i estetski obogatiti prostor te mu uređenjem i različitim sadržajima dati identitet koji će doprinijeti cjelokupnoj slici općine Lopar te upotpuniti njegovu turističku ponudu i kvalitetu

- Sačuvati ambijentalne karakteristike prostora u kojem prevladava zelenilo kako bi se zadržala izvorna slika u širem okolnom području.
- Sačuvati postojeće vizure na okolni mediteranski krajobraz kao izuzetnu vrijednost i atraktivnost ovog prostora.
- Organizirati manje prostorne jedinice s elementima i sadržajima koji će zadovoljiti potrebe različitih dobnih skupina.
- Prilikom odabira sadržaja i elemenata birati tradicionalne materijale koji oslikavaju podneblje u kom se planiraju, sadrže regionalne stilske značajke i dio su lokalnog okruženja.
- Pristupe prostoru i šetnice organizirati na način da funkcionalno povezuju prostor te da omogućavaju nesmetan pristup i kretanje svim potencijalnim korisnicima prostora (osobama smanjene pokretljivosti i osobama s invaliditetom).
- S obzirom na konfiguraciju terena koristiti elemente pristupačnosti za svladavanje visinskih razlika u skladu s Pravilnikom o osiguranju pristupačnosti građevinama osobama s invaliditetom i smanjene pokretljivosti (NN 78/13).
- Prilikom odabira biljnog materijala preferirati autohtone vrste kao i one uobičajene u mediteranskom podneblju koje su ekološki prilagođene staništu i doprinose krajobrazno-ekološkoj vrijednosti.
- Organizirati vizualno dinamičan i zanimljiv prostor kroz različite strukture (vertikalno-horizontalno, puno-prazno, otvoreno-zatvoreno)

Koncept prostora

Budućom organizacijom prostora, odabirom sadržaja i elemenata kao i cjelokupnim uređenjem prostora određuje se njegova funkcionalnost i kvaliteta.

Program uređenja

Programom uređenja (Tablica 2.) definirane su djelatnosti u prostoru koje proizlaze iz aktivnosti potencijalnih korisnika i u skladu s njima funkcionalne cjeline (zone) i sadržaji. Korisnici su osim stacionarnih turista koji borave u hotelu tako i ostali korisnici ovog prostora (ostali turisti, lokalno stanovništvo).

Ž. Španjol i sur.: Sadašnje stanje i prijedlog uređenja parka
Sv. Marina na Loparu-otok Rab

Tablica 2. Program uređenja

Table 2 Arrangement program

KORISNICI PROSTORA	Okolno stanovništvo i turisti: djeca, mladi, korisnici srednje dobne skupine, korisnici starije dobne skupine, osobe smanjene pokretljivosti, osobe s invaliditetom
DJELATNOSTI	Šetnja i rekreacija, odmor, slobodna igra, okupljanje i socijalizacija, društvene aktivnosti i događaji, izlazak s djecom, vizualni i estetski doživljaj prostora, poticanje mašte i kreativnosti, doticaj s prirodom i briga o okolišu, parkiranje vozila, sigurnost kretanja i boravka
PROSTOR	Centralna šetnica, odmorišta i manji boravišni prostori, prostor platoa s različitim sadržajima, vidikovci, objekt ugostiteljskih sadržaja (caffè bar, restoran, slastičarnica, kušaonica, vinoteka i slično), objekt turističkih/društvenih sadržaja (suvenirnica, umjetnička galerija, predavaonica, prostor za održavanje koncerata, predstava, manifestacija i slično), parking
FUNKCIONALNA I ESTETSKA UREĐENOST	Osvjetljene šetnice popločane materijalom fine površinske obrade (kamene ili betonske ploče), osvijetljena i popločana odmorišta i boravišni prostori, osvijetljen i popločan prostor platoa, osvijetljeni i popločani pristupi, pristup platou i centralnoj šetnici, prilagođeni osobama s invaliditetom i smanjene pokretljivosti (rampa i podizna platforma), elementi klupa i koševa za otpatke uz šetnice i na platou, popločana vanjska terasa, biljni materijal za ugodniji boravak (hladovina), raznolikost biljnog materijala (boja, miris, habitus), atraktivne vizure prema moru, lučici i obalama Raba, skulpturalni elementi na prostoru platoa namijenjeni estetskoj funkciji, a ujedno i za sjedenje i dječju igru, popločan i osvijetljen prostor parkirališta s kojeg je omogućen pristup parku.

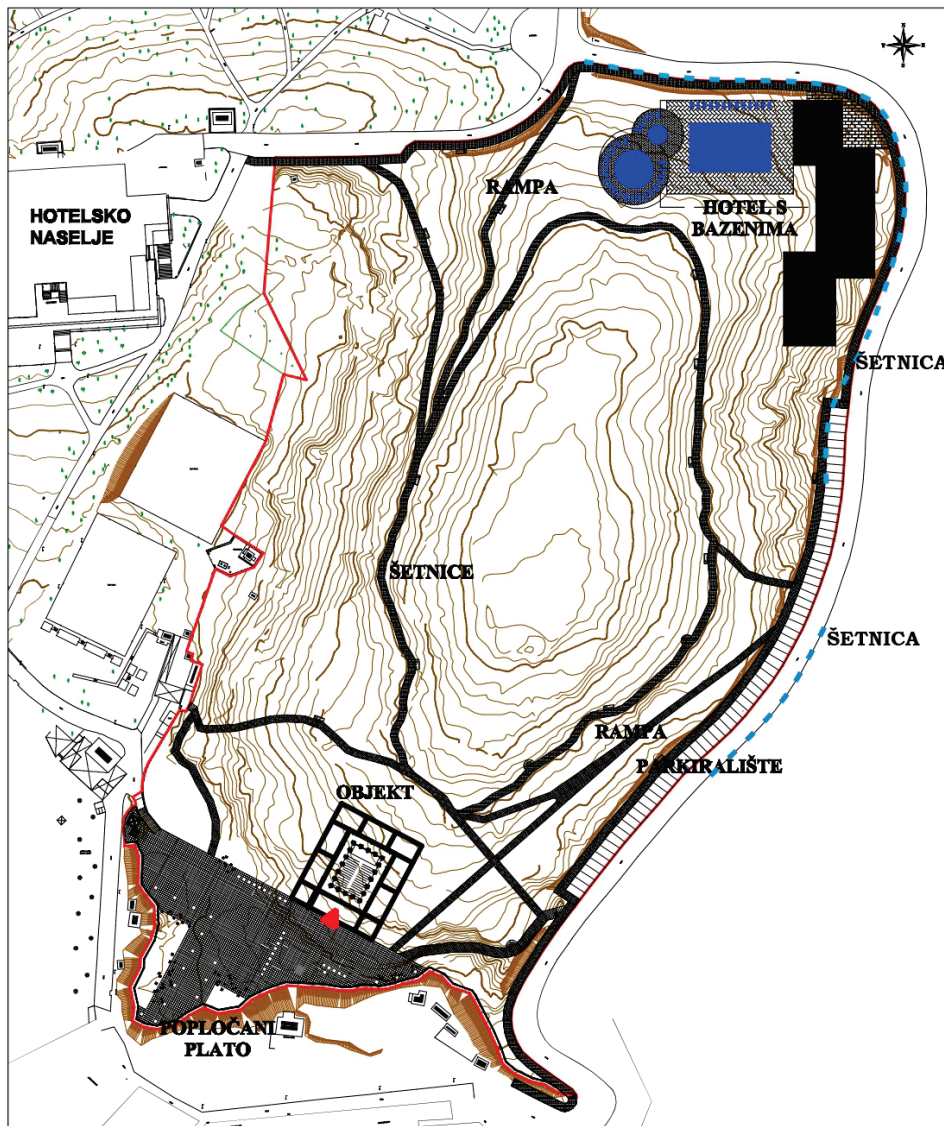
ZONIRANJE

Položaj određenih sadržajnih cjelina i elemenata definiranih projektnim programom proizlazi iz provedenih prostornih analiza, kao i na osnovi predviđenih sadržaja u važećim prostorno planskim i razvojnim dokumentima.

Predviđenim rješenjem prostor je podijeljen u 3 zone (Karte 3. i 4.a):

1. HOTEL s bazenima u sjevernom dijelu
2. POPLOČANI PLATO s vidikovcem, spomenikom Sv. Marina i objektom ugostiteljsko-turističkih sadržaja u južnom dijelu (Karta 4.b)
3. PARK sa šetnicom kao poveznica i tampon zona (Karta 4.a)

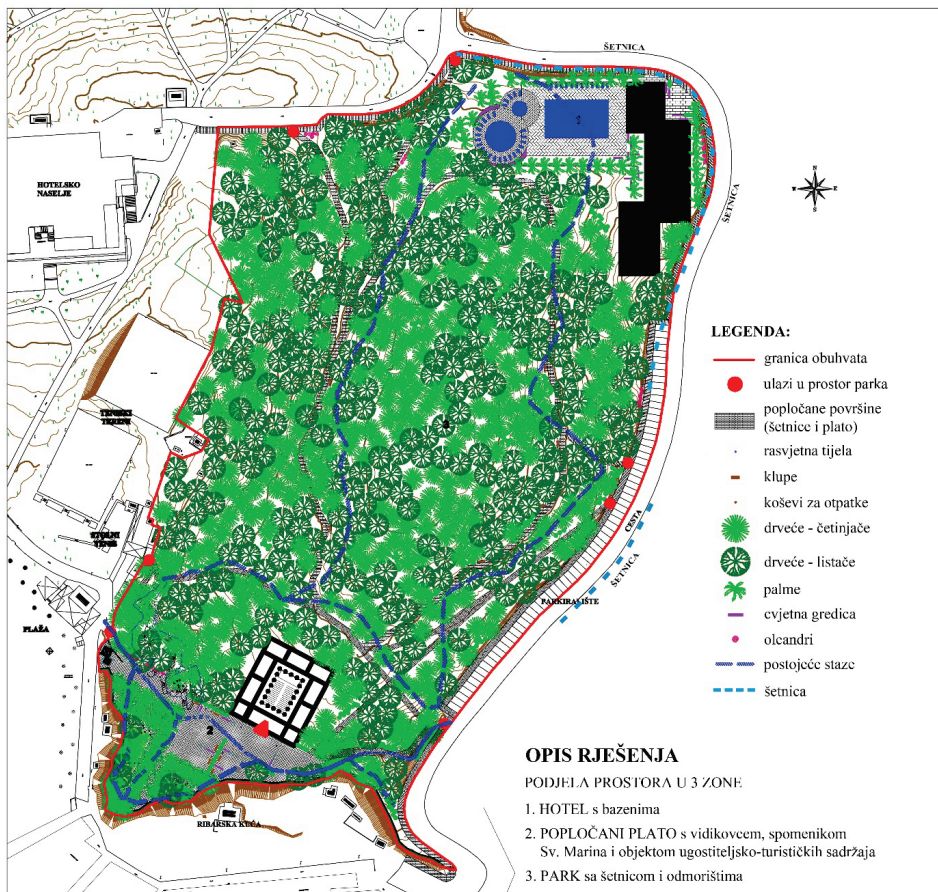
KARTA 3. PREDVIĐENA IZGRADENOST

Karta 3. Predviđena izgrađenost
Map 3 Estimated built-up area

Ž. Španjol i sur.: Sadašnje stanje i prijedlog uređenja parka
Sv. Marina na Loparu-otok Rab

KARTA 4a. PREDLOŽENO RJEŠENJE UREĐENJA PARKA SV. MARIN

Karta 4.a Predloženo rješenje uređenja parka Sv. Marin

Map 4a. Proposed landscaping solution for the park of St. Marina

1. Hotel

Hotel u sjevernom dijelu predmetnog područja zauzima površinu od 1484 m² u obliku razvedenog objekta na tri etaže, na način da se ukopava u teren. Tako su garaža i zatvoreni olimpijski bazen od 1250 m², predviđeni u nultoj ili na -1 etaži, dok su ugostiteljsko-turistički sadržaji i sobe smješteni na gornja dva nivoa.

Na otvorenom su predviđeni bazeni i popločane terase koji zajedno s hotelom zauzimaju ukupnu površinu oko 5000 m². Budući da ovakva izgradnja zahtijeva veće zahvate u prostoru čime će se morati ukloniti dio postojećeg bilja, na širem prostoru oko hotela i bazena je predviđena sadnja autohtonog hrasta crnike i uobičajenih borova i čempresa, dok je u neposrednoj blizini hotela predviđena sadnja prvenstveno dekorativnih vrsta kao što su palme, oleandri, cvjetne gredice s lavandom, kaduljom, smiljem, ružmarinima i dr.

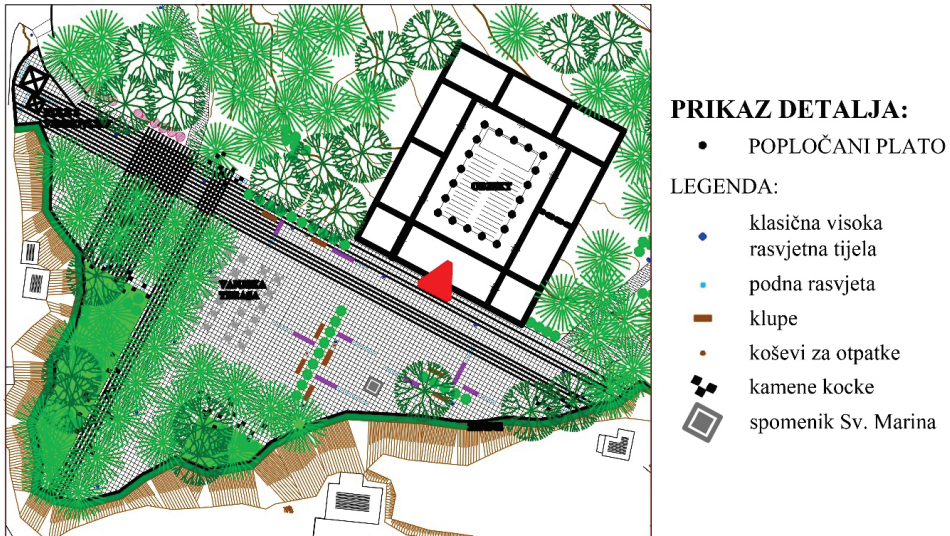
2. Popločani plato

Popločani plato u južnom dijelu parka predviđen je kao centralno sastajalište šireg područja s ugostiteljsko-turističkim sadržajima. Zbog simboličke poveznice Sv. Marina osnivača Republike San Marino koji je po legendi došao iz Lopara, glavni elementi proizlaze iz starog grada-države San Marina kroz arhitektonske elemente - zidine, tornjevi/kule, kamena gradnja i popločenje. Tako je element zidina predviđen cijelim južnim rubom platoa koji je smješten na pokosu iznad lučice, na nekoliko metara visine, čime se dobiva atraktivan prizor s okolnih plaža i s mora. Da bi se prizor upriličio, u zapadnom dijelu iz kojeg se pristupa na prostor platoa stepenicama predviđene su dvije kule s vidikovcem. Zidine su predviđene u visini do jednog metra te bi osim simboličke i estetske funkcije, bile i u funkciji ograde zbog zaštite korisnika prostora, a također i u funkciji sanacije pokosa. Zbog erodibilne podloge (fliš) i položaja platoa na pokosu rubne dijelove platoa je nužno sanirati ne bi li se spriječilo odronjavanje i klizanje terena. Osim izgradnje zida, za sanaciju rubnog dijela platoa predviđena je i sadnja biljnog materijala.

Ugostiteljsko-turistički objekt je predviđen u obliku kamenog jednokatnog objekta u tipičnom mediteranskom stilu, s unutrašnjim dvorištem (klaustom), ukupne površine oko 900 m².

Unutar objekta su predviđene prostorije za različite ugostiteljsko-turističke i društvene sadržaje, dok je prostor unutrašnjeg dvorišta, kapaciteta do dvjesto ljudi, predviđen za održavanje različitih programa i manifestacija. Ugostiteljsko-turistička i društvena namjena je predviđena kroz sadržaje kao što su caffe-bar, restoran, slastičarnica, kušaonica, vinoteka i slično, s vanjskom terasom, a također su predviđene i suvenirnica, umjetnička galerija, predavaonica i slični sadržaji (Karta 4.b).

KARTA 4b. PREDLOŽENO RJEŠENJE UREĐENJA PARKA SV. MARIN - POPLOČENI PLATO

Karta 4b. Predloženo rješenje uređenja parka Sv. Marin-popločani plato
Map 4b The proposed solution for the arrangement of the park Sv. Marin-paved plateau

Na karti 4.c dana je predložena varijanta da ugostiteljsko-turistički i društveni objekti zauzimaju površinu od 198 m², Karta 5c, a predviđeni su u obliku prizemnih kamenih kuća u nizu koji završava otvorenim kamenim amfiteatom. Amfiteatar je predviđen u padini, a u funkciji pozornice za razne manifestacije, kapaciteta dvjestotinjak ljudi, ukupne površine oko 650 m².

Na platou je predviđeno postavljanje spomenika Sv. Marinu. Položaj je određen na način da se spomenik nalazi na otvorenoj površini tako da je vizualno pristupačan s veće udaljenosti i rubno da bi vizura obuhvaćala more u pozadini.

Iz prostora platoa su predviđene vizure prema moru određene rubnom sadnjom drveća.

Popločenje je predviđeno od materijala fine površinske obrade zbog lakšeg i sigurnijeg kretanja u prostoru.

Budući da je ovaj prostor predviđen kao centralno sastajalište s ugostiteljsko-turističkim sadržajima za društvena zbivanja, prilikom odabira sadržaja važan je estetski dojam samog elementa kao i njihove korelacije. Tako je postavljanje sadržaja predviđeno unutar rastera popločenja kao kompozicija. Od sadržaja su predviđene kamene klupe i koševi za otpatke, te kamene kocke kao skulpturalni elementi estetske funkcije, a ujedno i za sjedenje i slobodnu igru djece. Dio kompozicije su i cvjetne gredice te zelene površine za sadnju drveća (manje i veće).

Postojeću šumsku vegetaciju u ovoj zoni je predviđeno reducirati ne bi li se dobile planirane otvorene površine i vizure, a također i djelomično zamijeniti zbog lošeg estetskog doživljaja i lošeg zdravstvenog stanja dijela postojeće vegetacije. Razlog tome je rast u gustom šumskom sklopu i izostanak određenih mjera njege što je rezultiralo razvijanjem krošnje na visinu preko 10 m u nepravilnom obliku, nepravilnim rastom stabala, neuglednim primjercima zbog nepravilnog održavanja, odumiranjem jedinki i drugo. Redukciju stabala kao i njihovu zamjensku sadnju važno je izvesti postupno kako bi se izbjeglo moguće klizanje terena i odroni, posebice na rubnim dijelovima predviđenog platoa. Tako se osim redukcije bilja zbog potrebnih površina predviđa i uklanjanje lošijih primjeraka drveća i zamjena novim u skladu s konceptualnom osnovom. Osim postojećih vrsta (prevladava crni bor) izbor bi se proširio i na druge autohtone i uobičajene vrste radi postizanja raznolikosti, atraktivnosti i vizualne dinamičnosti prostora. Tako je predviđeno unošenje cvjetnih i aromatičnih vrsta (lavanda, ružmarin, kadulja, smilje i dr.) i vrsta karakterističnog habitusa (čempres kao izrazito vertikalna vrsta, pinija prepoznatljive kišobranaste krošnje i nježne strukture kao kontrast tamnoj strukturi crnike, cedar piramidalnog habitusa).

Rubnim dijelom platoa, s vanjske strane zidina, predviđena je sadnja niskog grmlja u svrhu sanacije (tamariks, loboda, brnistra, mirta, šmrika, lemprika, santolina).

Karta 4c. Predloženo drugo rješenje uređenja parka Sv. Marin-plato
Map 4c Another proposed solution is the arrangement of the park Sv. Marin plateau

3. Park

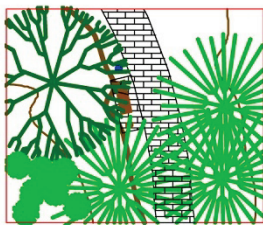
Veći dio prostora na potezu između hotela i platoa priveo bi se funkciji gradskog parka. Cilj je zadržati postojeću vegetacijsku osnovu koja estetski i ekološki zadovoljava stanišne uvjete i poticati razvoj autohtone vegetacije (u sloju drveća hrast crnika i crni jasen, u sloju grmlja: brnistra, mirta, tršlja, lemprika, zelenika i dr; Tablica 1.). To prvenstveno znači uzgojnim zahvatima sanacijske sječe ukloniti bolesna, suha, oštećena i za korisnike opasna stabla, a sačuvati ona vitalna, sigurna i reprezentativna. Zamjenska sadnja u sloju drveća bi se vršila ovisno o stanju nakon sanacijske sječe, tamo gdje je zamjena potrebna ukoliko u podrastu ne postoje jedinke koje bi svojim rastom prirodno nadomjestile uklonjena stabla. Iz podrasta i sloja grmlja bi se proveo odabir eventualnih reprezentativnih primjeraka koji bi se zadržali i uklopili u konceptualnu osnovu. Budući da na ovom dijelu prevladava crni bor (oko 80 %), ukoliko bi bilo potrebno provoditi zamjensku sadnju izbor vrsta bi se proširio autohtonim i uobičajenim vrstama koje prevladavaju u manjem postotku, a to su prvenstveno hrast crnika i crni jasen, zatim čempresi. U prostoru parka je ubuduće neophodno provoditi mjere održavanja te njime pravilno gospodariti.

U skladu s namjenom predviđeno je uređenje šetnice i odmorišta. Šetnice su organizirane na bazi postojećih, a sukladno konfiguraciji terena i na način da povezuju sve strane parka i omogućavaju nesmetano kretanje svim potencijalnim korisnicima. Tako je zbog visinskih razlika predviđena centralna kružna šetnica do koje je pristup predviđen stubištem, rampom i podiznom platformom. Stubište je predviđeno u strmijim jugoistočnim i jugozapadnim dijelovima. Dvije rampe nagiba do 5 % predviđene su u sjevernom i jugoistočnom dijelu parka, a namijenjene su osobama smanjene pokretljivosti, roditeljima s kolicima, kao i za potrebe dostave. Za osobe s invaliditetom moguće je predvidjeti koso podiznu sklopivu platformu koja se postavlja na bočne stubišne zidove ili stubišnu ogradu. Rampu i podiznu platformu treba predvidjeti u skladu s Pravilnikom o osiguranju pristupačnosti građevina osobama s invaliditetom i smanjene pokretljivosti (NN 78/13). Centralna kružna šetnica predviđena je unutar 17,5 i 20 m.n.v. koja se svladava blagim nagibom, dakle bez velikih visinskih razlika. Predviđeno je popločenje materijalom fine površinske obrade kao i osvijetljene zbog lakšeg i sigurnijeg kretanja u prostoru. Uz njih su predviđena manja odmorišta (klupe s košem za otpatke), zastupljenija u jugoistočnom dijelu parka zajedno s tri manja boravišna prostora zbog vizura prema moru. Budući da je riječ o parkovnom prostoru za klupe i koševе za otpatke je izabran klasični dizajn. Ovakvim sadržajima je omogućeno duže zadržavanje unutar parka i njegovo korištenje tijekom cijelog dana i godine (Karta 4d).

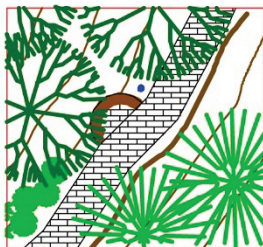
KARTA 4d. PREDLOŽENO RJEŠENJE UREĐENJA
PARKA SV. MARIN - PRIKAZ DETALJA

PRIKAZ DETALJA:

- Odmorište uz stazu (osvijetljena klupa s košem za otpatke, popločana podloga, hlad)

- Boravišni prostor uz stazu (osvijetljena klupa s košem za otpatke, popločana podloga, hlad, vizura prema moru)

Karta 4d. Predloženo rješenje uređenje parka Sv. Marin-prikaz detalja

Map 4d The proposed solution for the arrangement of the park Sv. Marin-view details

Na cijelom predmetnom području popločenje je predviđeno od materijala fine površinske obrade zbog lakšeg i sigurnijeg kretanja u prostoru, prilagođeno svim korisnicima prostora. Tako je idejnim projektom predviđeno popločenje kamenim ili betonskim pločama. Popločenje je također predviđeno i oko prostora klupa uz šetnice.

Svi pristupi, šetnice i prostor platoa su osvijetljeni radi sigurnosti u kretanju i korištenju prostora tijekom večeri, a čime se doprinosi intenzivnom korištenju prostora tijekom cijelog dana. Šetnice su osvijetljene klasičnim visokim rasvjetnim tijelima koja su postavljena na svakih 25-30 metara i obavezno u sklopu odmorišta i boravišnog prostora te na križanjima staza radi bolje

preglednosti. Na prostoru platoa je osim klasičnih visokih rasvjetnih tijela postavljenih na svakih 15-ak metara radi bolje osvjetljenosti, također predviđena i podna rasvjeta slabijeg prigušenog osvjetljenja koja naglašava centralni prostor ispred objekta, spomenik i kule te je dio estetske kompozicije.

Na prostoru platoa, uz šetnice i hotel bi se osim postojećih vrsta izbor proširio i na druge autohtone i druge uobičajene vrste radi postizanja raznolikosti, atraktivnosti i vizualne dinamičnosti prostora. Na prostoru parka je predviđeno poticanje razvoja autohtone vegetacije koja bi se sadila i kao zamjenska ukoliko se pokaže daljnja potreba.

U tablici 3. su prikazane vrste koje prevladavaju i time čine vegetacijsku osnovu, vrste čija se sadnja planira na prostoru platoa, uz šetnice i oko hotela radi postizanja raznolikosti, atraktivnosti i vizualne dinamičnosti prostora. Prikazane su i vrste koje bi se koristile za zamjensku sadnju ukoliko se za to pokaže potreba, a odgovaraju u ekološkom i estetskom smislu ovom prostoru.

Drveće

Tablica 3. Predviđeno drveće i namjena

Table 3 Anticipated trees and purpose

Redni broj	Naziv vrste	Namjena u prostoru
1.	<i>Pinus nigra</i> L. – crni bor	- čini oko 80 % vegetacije na predmetnom području - zadržali bi se postojeći reprezentativni i zdravi primjerci - predviđena vrsta za sadnju u svrhu popunjavanja postojećih skupina
2.	<i>Quercus ilex</i> L. – hrast crnika	- čini oko 15 % vegetacije na predmetnom području - predstavnik je autohtone šumske zajednice i stoga je najzastupljenija vrsta u podrastu - zadržali bi se postojeći reprezentativni i zdravi primjerci iz sloja drveća i podrasta zbog predviđenog poticanja razvoja autohtone vegetacije na prostoru parka - vrsta je predviđena za sadnju na prostoru platoa i kao zamjenska vrsta unutar parka
3.	<i>Fraxinus ornus</i> L. – crni jasen	- predstavnik je autohtone šumske zajednice zajedno s hrastom crnikom i stoga je među zastupljenijim vrstama u podrastu - zadržali bi se postojeći reprezentativni i zdravi primjerci iz podrasta zbog predviđenog poticanja razvoja autohtone vegetacije na prostoru parka - vrsta je predviđena za sadnju kao zamjenska vrsta unutar parka

Ž. Španjol i sur.: Sadašnje stanje i prijedlog uređenja parka
Sv. Marina na Loparu-otok Rab

4.	<i>Pinus halepensis</i> Mill. – alepski bor	- uz čempres najmanje zastupljena vrsta na predmetnom području - zadržali bi se postojeći reprezentativni i zdravi primjerci iz sloja drveća i podrasta zbog postizanja raznolikosti
5.	<i>Cupressus sempervirens</i> L. – obični čempres	- uz alepski bor najmanje zastupljena vrsta na predmetnom području - zadržali bi se postojeći reprezentativni i zdravi primjerci iz sloja drveća i podrasta - vrsta je predviđena za sadnju na prostoru platoa, uz hotel i uz šetnice kao reprezentativna vrsta izrazito stupolikog habitusa
6.	<i>Pinus pinea</i> L. – pinija	- vrsta je predviđena za sadnju na prostoru platoa kao reprezentativna vrsta prepoznatljive kišobranaste krošnje i nježne strukture
7.	<i>Cedrus deodara</i> (Roxb.) G. Don – himalajski cedar	- vrsta je predviđena za sadnju na prostoru platoa u kompoziciji s hrastom crnikom i čempresima zbog atraktivnosti i vizualne dinamičnosti prostora budući da je riječ o vrsti prepoznatljivog piramidalnog habitusa
8.	<i>Phoenix canariensis</i> Chabaud – kanarska palma, datulja	- vrsta je predviđena za sadnju na prostoru oko hotela zbog atraktivnosti

Grmlje

Daje se prioritet autohtonim vrstama koje prevladavaju u sloju grmlja i time čine vegetacijsku osnovu u prostoru parka, a iste će se vrste koristiti i za eventualnu zamjensku sadnju kao i na prostorima oko staza i odmorišta radi postizanja raznolikosti.

Spartium junceum L. – brnistra, *Myrtus communis* L. – mirta, *Pistacia lentiscus* L. – tršlja, *Viburnum tinus* L. – lemrika, *Phillyrea latifolia* L. – širokolisna zelenika, *Juniperus oxycedrus* L. – borovica, šmrika, *Rosa sempervirens* L. – zimzelena ruža.

Cvjetne i aromatične vrste

Preporuča se sadnja na prostoru platoa i oko hotela radi postizanja raznolikosti, atraktivnosti i vizualne dinamičnosti prostora uobičajenih vrsta traženih karakteristika za mediteransko područje: *Lavandula angustifolia* Mill. – lavanda, *Rosmarinus officinalis* L. – ružmarin, *Salvia officinalis* L. – kadulja, *Helichrysum italicum* (Roth) G. Don fil. – smilje, *Nerium oleander* L. – oleander.

Vrste za sanaciju pokosa

Preporučuju se vrste koje se koriste za meliorativnu funkciju i sanaciju erodibilnog terena:

Tamarix dalmatica B.R.Baum. – dalmatinska metlika, *Atriplex halimus* L. – loboda, *Spartium junceum* L. – brnistra, *Myrtus communis* L. – mirta, *Juniperus phoenicea* L. – borovica. *Viburnum tinus* L. – lemprika, *Santolina chamaecyparissus* L. – santolina.

Prilikom odabira parkovno-arhitektonskih elemenata vodilo se računa o „duhu prostora“. Bbirani su elementi koji se oblikovno i materijalom uklapaju u predmetno područje ili oslikavaju podneblje u koje se planiraju, sadrže regionalne stilske značajke i dio su lokalnog okruženja. Stoga u odabiru materijala prevladavaju kamen koji estetski zadovoljava potrebe za uređenje prostora platoa i drvo koje se uklapa u šumski prostor.

Tako npr. Španjol. Ž. i Španjol, S. (1995.) navode da u izvedbi staza, terasa, parkirnog prostora u sklopu cjelokupnog prostora treba izbjegavati primjenu asfalta (radi praktičnog načina održavanja i estetskih razloga). Potrebno je dati prednost elementima prirodnih karakteristika: kamen, beton i opeka, pijesak, šljunak i sl.

ZAKLJUČAK

Park Sv. Marina na Rabu predstavlja kulturu crnog bora (*Pinus nigra* L.) koju je posadio rapski nadšumar Pravdoje Belia. Park se nalazi u istočnom dijelu općine Lopar i zauzima površinu od 4,75 ha (područje obuhvata). S obzirom na antropogeni utjecaj ovaj prostor je u vegetacijsko-strukturnom smislu podijeljen na dva dijela. Rubni dijelovi parka, posebice u južnom dijelu koji je bliži plažama, pod intenzivnim su utjecajem korisnika prostora (turisti) pa je tlo zbijeno i pod utjecajem je površinske erozije zbog čega je došlo do gubitka humusa. Rezultat toga je fiziološko slabljenje borova, njihovo poboljšavanje i intenzivnije sušenje. Također je gotovo potpuno izostao razvoj prizemne vegetacije niskog rašća i grmlja. U unutarjnim dijelovima gdje nije bilo intenzivnog utjecaja čovjeka desio se proces postupnog povrata autohtone vegetacije (sukcesije-progresije) i razvila se autohtona šumska zajednica hrasta crnike i crnog jasena (*Fraxino orni-Quercetum ilicis* H-ić 1958) koja je do danas izrasla u visoku šumu. U parku se ne provode mjere održavanja i njege što je dovelo do prirodne sukcesije vegetacije i područje stoji potpuno

zapušteno. U radu je prikazana inventarizirana dendroflora u sloju drveća i grmlja te je dan opis i stanje ostalih vrtno-arhitektonskih sadržaja. Utvrđena je zapuštenost, nefunkcionalnost i neiskorištenost ovog vrijednog prostora koji čini dijelom antropogenizirani prirodni krajobraz. Na temelju tih analiza i prostorno - planske i razvojne dokumentacije općine Lopar i ciljano ovog prostora (turistička zona) autori su izradili svoje idejno rješenje uređenja i valorizacije cjelokupnog prostora parka Sv. Marin. Predloženim rješenjem prostor je podijeljen u 3 zone: hotel, popločani plato i park. Svojim prostornim položajem u neposrednoj blizini hotelskog naselja i plaža kao žarišnih točaka predmetno područje predstavlja potencijalni prostor za aktivno korištenje. Uređenje ovog područja od izuzetnog je značenja za lokalno i parkovno nasljeđe u turističko-rekreativnoj zoni posebno u sadašnje vrijeme kada je sveprisutna prekomjerna urbanizacija na štetu prirodnih cjelina. Ovakvim rješenjem dobiva se prostor turističkog i društvenog značenja. Predviđeni zahvati uklapaju se prostornim pozicioniranjem i gabaritima s okolišem i ne predstavljaju veći negativni utjecaj na okoliš čime se prirodnim elementima u prostoru daje ravnopravno značenje u funkcionalnosti i estetici korištenja cjelokupnog prostora.

LITERATURA

1. Barčić, D., Španjol, Ž., Rosavec, R. (2011.): Utjecaj na stanište i razvoj šumskih kultura crnoga bora (*Pinus nigra* J. F. Arnold) na krškom submediteranskom području. *Croatian Journal of Forest Engineering*, 32(1): 131-139.
2. Domac, R. (1994.): *Flora Hrvatske*. Školska knjiga, Zagreb.
3. Dorbić, B., Temim, E. (2014.): Utjecaj zelenila i parkovnog modernizma na društveni život stanovnika Šibensko-kninske županije. *Agronomski glasnik*, 76(6): 327-348.
4. Franjić, J., Škvorc, Ž. (2010.): *Šumsko drveće i grmlje Hrvatske*. Šumarski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb.
5. Gašparović, I., Španjol, Ž., Dorbić, B., Vrh, N., Tolić, I., Vojinović, M., Stevanović, S. (2022.): *Krajobrazno-ekološka valorizacija u kontekstu zaštite i revitalizacije park šume Hober u Korčuli-R*. Hrvatska. *Šumarski list*, 146(5-6): 225-241.
6. Grašo, K. (2005.): Hortikulturalno uređenje Rive lošinjskih kapetana u Malom Lošinj. *Agronomski glasnik*, 67(2-4): 171-181.
7. Idžojtić, M. (2005.): *Listopadno drveće i grmlje u zimskom razdoblju*. Sveučilište u Zagrebu, Šumarski fakultet, Zagreb.

8. Idžojtić, M. (2009.): Dendrologija - List. Sveučilište u Zagrebu, Šumarski fakultet, Zagreb.
9. Idžojtić, M. (2013.): Dendrologija - cvijet, češer, plod, sjeme. Sveučilište u Zagrebu, Šumarski fakultet, Zagreb.
10. Jovanović, B. (1985.): Dendrologija. Šumarski fakultet, Univerzitet u Beogradu, Beograd.
11. Kiš, D. (1983.): Park. Šumarska enciklopedija II, Jugoslavenski leksikografski zavod, Zagreb.
12. Krpina, V., Španjol, Ž., Jazbec, A. (2014.): Uloga šuma i šumarstva u turizmu i zaštiti prirode na području Zadarske županije. Šumarski list, 138(5-6): 271-281.
13. Krstajić Halović, M. (2017.): Razvoj turističkih proizvoda otoka Raba s posebnim osvrtom na incentive putovanja. Diplomski rad, Sveučilište u Rijeci. Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu.
14. Matovina, Ž. (2018.): Utjecaj turizma na vodoopskrbu otoka Raba. Diplomski rad, Sveučilište u Zagrebu. Geografski odsjek.
15. Mrđa, A., Carić, H., Bojanić Obad Šćitaroci, B. (2014.): Značaj koncepta turističke nosivosti za prostorno planiranje; Dosadašnja istraživanja, razvoj koncepta i metodološki pristupi. *Prostor*, 22(2(48)): 212-227.
16. Nikolić, T. (ur.) (2022.): Flora Croatica baza podataka / Flora Croatica Database. Botanički zavod s Botaničkim vrtom, Prirodoslovno-matematički fakultet, Sveučilište u Zagrebu. Dostupno na: <http://hirc.botanic.hr/fcd>
17. Obad-Šćitaroci, M. (1992.): Hrvatska parkovna baština: zaštita i obnova. Arhitektonski fakultet, Zagreb.
18. Paparić, D., Bruža, D., Rudančić, A. (2020.): Elements of the tourist offer of the Island of Rab, *International management research XVI*: 127-143.
19. Pravilnik o osiguranju pristupačnosti građevina osobama s invaliditetom i smanjene pokretljivosti (NN 78/13).
20. Prostorni plan uređenja općine Lopar. „Službene novine Primorsko-goranske županije“; 53/2011.
21. Prostorni plan uređenja općine Lopar. „Službene novine Primorsko-goranske županije“; 16/2022.
22. Razović, M., Razović, P. Politika razvoja turizma na hrvatskim otocima. Veleučilište „Nikola Tesla“ u Gospiću, 38.
23. Rosavec, R., Barčić, D., Španjol, Ž. (2005.): Autohtone drvenaste vrste kao element naših mediteranskih urbanih zelenih površina. *Agronomski glasnik*, 67(2-4): 121-151.

24. Rosavec, R. (2006.): Park-šuma "Komrčar" na otoku Rabu – stanje i valorizacija. Šumarski list, 130(7-8): 345-352.
25. Sošić, M., Sošić, K., Puorro, A., Sošić, L., Gallo, C. (2011.): Valorizacija krajobraznog prostora „Lungo Mare-Pula“. Studio za krajobraznu arhitekturu, prostorno planiranje, okoliš, d.o.o. Rovinj.
26. Stojanović, J., Denda, S. (2016.): Protected natural assets as a tourist offer of Belgrade. In Paper Proceedings/Third International Conference Higher Education in Function of Sustainable Development of Tourism in Serbia and Western Balkans within 9th International Conference "Science and Higher Education in Function of Sustainable Development-SED 2015", September 2016, Užice (pp. 249-264). Užice: Business and Technical College of Vocational Studies.
27. Strategija razvoja općine Lopar za razdoblje od 2020. do 2030. godine. Primorsko-goranska županija Općina Lopar, 2020.
28. Španjol, Ž. (1992.): Zaštita prirode u općini Rab. Glasnik za šumske pokuse: Annales pro experimentis foresticis, 28: 49-132.
29. Španjol, Ž. (1995.): Prirodna obilježja Raba. Barbat, Rab. 440 str.
30. Španjol, Ž., Španjol, S. (1995.): Dendroflora i pejzažno oblikovanje na otoku Rabu. Glasnik za šumske pokuse: Annales Experimentis Silvarum Culturae Provehendis, 32: 199-223.
31. Španjol, Ž. (1997.): Turizam i zaštita prirode i čovjekova okoliša. Socijalna ekologija, 6(1-2): 93-108.
32. Španjol, Ž., Gašparović, I., Rosavec, R. (2013.): Park Sv. Marin – Idejni projekt. Općina Lopar (otok Rab).
33. Španjol, Ž., Dorbić, B., Vrh, N., Gašparović, I., Tolić, I., Vojinović, M. (2020.): Vegetacijska i dendrološka obilježja park-šume Hober u Korčuli. Šumarski list, 144(7-8), 409-421.
34. Turk, H. (1994). Povijest turizma i ugostiteljstva otoka Raba. Hrvatsko geografsko društvo, Rijeka, 99 str.
35. Vidaković, M., Franjić, J. (2004). Golosjemenjače. Sveučilište u Zagrebu, Šumarski fakultet.
36. Vojinović, N. (2017.): Prirodna osnova i turizam. Sveučilište Jurja Dobrile, Pula.

Adresa autora – Author's address:

Prof. dr. sc. Željko Španjol

Izv. prof. dr. sc. Roman Rosavec

Mario Šango, dipl. ing. šum.

Fakultet šumarstva i drvne tehnologije Sveučilišta u Zagrebu

Svetošimunska cesta 23, 10000 Zagreb, Republika Hrvatska.

Ivana Gašparović, mag.ing.prosp.arch

Vile Velebita 30, 10000 Zagreb, Republika Hrvatska.

Doc. dr. sc. Boris Dorbić, prof. v. š.

Dopisni autor: e-mail: bdorbic@veleknin.hr

Veleučilište „Marko Marulić“ u Kninu,

Krešimirova 30, 22 300 Knin, Republika Hrvatska.

Dominik Paparić, mag. oec.-ravnatelj

Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova EU-Uprava za otoke

Miramarska cesta 22, 10000 Zagreb, Republika Hrvatska.

Primljeno - Recived

5.01.2023.

